

цього поняття. Можна визначити функції держави як динамічні, що залежать від конкретного історичного етапу. Вони представляють собою основні напрями діяльності держави, які відображають її сутність і соціальне призначення. Ці функції спрямовані на управління суспільством і виконання поставлених перед нею цілей та задач.

Список використаних джерел:

1. Марущак О. А. Формування та становлення наукової категорії «функції держави». *Форум Права*. 2019. № 55 (2). С. 59-69.
2. Теорія права і держави: підручник. Харків : ТОВ «Одіссей», 2007. 448 с.
3. Нікітін А. В. Теорія держави та права: навч. посібник. К. : Ун-т «Україна», 2004. 158 с.

ГОРБАЛІНСЬКИЙ Володимир Володимирович,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Згідно із законодавством України органи публічної адміністрації мають повноваження приймати різні за змістом, формою, значенням правові акти, а саме індивідуальні та нормативно-правові, а також інші акти управлінської діяльності. З прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» публічна адміністрація може приймати й адміністративні акти [1].

В умовах військового стану питання якісної правотворчості та ефективного захисту прав, свобод та інтересів осіб від незаконних рішень суб'єктів владних повноважень є дуже актуальним. Важливого значення у захисті прав, свобод та інтересів осіб у сфері публічно-правових відносин відіграють адміністративні суди. Якщо відносно особи було прийнято рішення суб'єктом владних повноважень, то вона може просити в адміністративному суді про захист своїх прав свобод та інтересів шляхом, визнання такого індивідуального акту протиправним та вимагаючи скасування як всього акту або окремих його положень. Якщо у особи виникає сумнів щодо законності нормативно-правового акту, то вона може просити суд про захист своїх прав та інтересів шляхом визнання такого акту протиправним та не чинним. Ці способи захисту передбачені у нормах ст. 5 КАС України. Відповідно адміністративний суд при вирішенні справи може прийняти рішення і захистити права, свободи та інтереси особи шляхом визнання протиправним та скасування відповідного акту чи окремих його положень, як передбачено у п.1-2 ч.2 ст. 245 КАС України [2].

Відповідно до загальних положень КАС України, адміністративний суд зобов'язаний забезпечити повний захист прав, свобод і інтересів особи. Зокрема, суд повинен визначити, чи є протиправним акт суб'єкта владних повноважень, що оскаржується, в цілому (або окремі його положення) і прийняти рішення про його скасування або визнання не чинним. КАС України передбачає, що у разі визнання нормативно-правового акту протиправним, він має бути визнаний не чинним, при визнанні індивідуального акту протиправним – він підлягає скасуванню [2].

Обираючи вищенаведені способи захисту, адміністративний суд повинен прийняти законне та обґрунтоване судове рішення, що вимагає від суду встановити, який вид рішення суб'єкта владних повноважень оскаржується, чи прийняте рішення у спосіб та у межах компетенції суб'єкта владних повноважень і чи є підстави для його скасування або визнання не чинним.

Вирішуючи питання про визнання протиправним та скасування індивідуального акту, адміністративний суд також повинен визначити чи є підстави вважати такий акт протиправним. Поряд з цим, прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» вводить термін «нікчемний акт», що на нашу думку не є коректним і призводить до ускладнення розуміння співвідношення з таким поняттям, як протиправний акт. Як впливає зі змісту Закону України «Про адміністративну процедуру», нікчемний є акт, який по суті є недійсним, адже не відповідає вимогам закону і не потребує визнання його таким у судовому порядку [1]. Однак, якщо такий акт було прийнято, і він не оскаржується, чи не є порушенням законності прийняття адміністративним органом такого акту та його дія? Тому, вживання відносно акту, який було прийнято з порушенням закону терміну «нікчемний» призводить до плутаними і підміни понять в контексті законності та протиправності такого акту.

Важливого практичного значення для захисту прав, свобод та інтересів осіб при оскарженні рішень суб'єктів владних повноважень також мають питання розмежування нормативно-правових та індивідуальних актів.

Нормативно-правові акти містять норми права, тобто загальнообов'язкові положення, тоді як індивідуальні акти містять владні приписи, звернені до конкретної особи і стосуються її прав, свобод чи інтересів. Індивідуальний акт не встановлює норми права, а лише застосовує їх до конкретних ситуацій. Також, індивідуальний акт відрізняється від процесуальних, технічних та інших документів, за таким критерієм, як юридичні наслідки акту. Довідки, листи, протоколи тощо, які не мають правових наслідків, не можна вважати правовими чи індивідуальними актами.

Як роз'яснив Верховний Суд повістка, яка була складена відповідачем для виконання вимог законодавства щодо військового обов'язку та передана позивачу, не має характеру рішення або дії, суб'єкта владних повноважень у розумінні Кодексу адміністративного судочинства. І тому це спір, який не підлягає розгляду не тільки в порядку адміністративного судочинства, але і в цілому не підлягає судовому розгляду [3]. Суд обґрунтовує цей висновок тим, що для особи вручення повістки не тягне правових наслідків.

Законність нормативно-правового акту є багатограним і складним поняттям. Щодо обрання способів захисту при оскарженні нормативно-правових чи регуляторних актів, поняття законності пов'язується з оцінкою дотримання суб'єктом владних повноважень процедури їх підготовки, прийняття та оприлюднення, форми та змісту (нормо проектувальна техніка, якість закону тощо). Адміністративний суд також має перевірити нормативно-правовий чи регуляторний акт щодо несуперечності його положень Конституції України, міжнародним договорам, актам, що мають вищу юридичну силу. Ця вимога також стосується питань законності індивідуального акту.

З огляду про викладене, можна звернути увагу на складність проблем щодо оскарження в судовому порядку рішень суб'єктів владних повноважень в умовах війни. Все це вимагає від адміністративного суду правильно оцінити вид акту, який оскаржується, визначити підстави для його скасування чи визнання не чинним, для цього суд повинен перевірити законність акту, а саме його несуперечність Конституції України і законодавству, дотримання адміністративної процедури його прийняття, форми та змісту акту. Суд також перевіряє чи не порушив суб'єкт владних повноважень межі компетенції прийняття відповідного акту, чи діяв він у спосіб, який визначений у законодавстві. Надання судам повноважень на скасування чи визнання нечинними актів органів влади різних рівнів можна розглядати як засіб забезпечення законності та правопорядку у державі в умовах військового стану.

Список використаних джерел:

1. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>.
2. Кодекс адміністративного судочинства від 06.07.2005 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
3. Постанова Верховного Суду від 08.09.2022 р. Справа № 300/1263/22. URL : https://verdictum.ligazakon.net/document/106141195?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl01.